

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان
۹	بررسی مسئولیت یا عدم مسئولیت پزشک..... علیرضا اسماعیل آبادی
۲۹	عرف یا عنصر پویایی فقه ..... دکتر ناصر سلمانی ایزدی
۶۱	قاعده اکراه ..... حمیده عبداللهی علی بیک
۹۱	تحولات فقه شیعه در تعامل با روند نوسازی در ایران بعد از انقلاب ... دکتر یحیی فوزی
۱۲۳	حق تألیف در حقوق اسلامی ..... دکتر سید رضا موسوی
۱۶۷	درآمدی بر ارتباط فقه و حقوق ..... دکتر حسین ناصری
۱۹۱	تعیین جهت قبله با استفاده از خورشید ..... کاظم نفیسی و دکتر احمد کیاست پور
۲۱۲	چکیده مقالات به زبان انگلیسی (Abstracts) .....

مشاوران علمی این شماره

- ۱ - دکتر محمود امامی نمینی (استادیار دانشگاه مازندران)
- ۲ - علی اکبر ایزدی فرد (دانشیار دانشگاه مازندران)
- ۳ - دکتر احمد باقری (دانشیار دانشگاه تهران)
- ۴ - دکتر احمد پاکتچی (استادیار دانشگاه امام صادق (ع))
- ۵ - دکتر محمد حسن حائری (استادیار دانشگاه فردوسی مشهد)
- ۶ - مهدی خواجوی (استادیار دانشگاه فردوسی مشهد)
- ۷ - عباسعلی سلطانی (استادیار دانشگاه فردوسی مشهد)
- ۸ - دکتر حسین صابری (استادیار دانشگاه فردوسی مشهد)
- ۹ - دکتر سید مهدی صانعی (استاد دانشگاه فردوسی مشهد)
- ۱۰ - شادروان دکتر محمد تقی عدالتی (استاد دانشگاه فردوسی مشهد)
- ۱۱ - آیه الله عباسعلی عمید زنجانی (استاد دانشگاه تهران)
- ۱۲ - دکتر محمد تقی فخلعی (استادیار دانشگاه فردوسی مشهد)
- ۱۳ - دکتر جمشید قنبری (استاد دانشگاه فردوسی مشهد)
- ۱۴ - دکتر محسن کدیور (استادیار دانشگاه تربیت مدرس)
- ۱۵ - حجه الاسلام موسی صدر (حوزه علمی مشهد)
- ۱۶ - آیه الله محمد موسوی بجنوردی (استاد دانشگاه تربیت معلم تهران)
- ۱۷ - دکتر سید رضا موسوی (استادیار دانشگاه فردوسی مشهد)
- ۱۸ - دکتر حسین ناصری (استادیار دانشگاه فردوسی مشهد)
- ۱۹ - دکتر عباس زراعت (دانشیار دانشگاه کاشان)

Islamic Studies

A Quarterly Research Journal of
The Faculty of Theology and Islamic Studies

Issue 64, summer 2004

ISSN 1010-4992

License Holder

Ferdowsi University of Mashhad

Editor-in-Chief

Dr. S. K. Tabatabaee

Editorial Board

Dr. A. Azarnoosh

Prof. of Tehran University, Tehran

Dr. A. Bagheri

Associate Prof. of Tehran University, Tehran

Dr. A. Pakatchi

Researcher and Assistant Prof. of Iman

Sadigh University, Tehran

Dr. M. Jalili

Prof. of Ferdowsi University, Mashhad

Dr. M. M. Rokni

Prof. of Ferdowsi University, Mashhad

Dr. M. Zarvani

Assistant Prof. of Tehran University, Tehran

Dr. S. M. Sane'ee

Prof. of Ferdowsi University, Mashhad

Dr. S. K. Tabatabaee

Associate Prof. of Ferdowsi University,
Mashhad

Abstract's Translation

A. Rezwani

Typesetting: H. Hashemi

Printing & Binding: Ferdowsi University
press

Circulation: 500

Price: Rs 8000 (For students Rs 4000 only)

Address:

Faculty of Theology

University Campus

Azadi Sq.

Mashhad – Iran

Post Code: 917748955

Tel: (+98511) 8829571- 4

Fax: (+98511) 8829579

Website:

<http://www.um.ac.ir/Colleges/Theology/Facilities/magazine.Php>

E-mail: ftth@ferdowsi.um.ac.ir

مطالعات اسلامی

نشریه دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد

فصلنامه علمی - پژوهشی
شماره ۶۴ - تابستان ۱۳۸۳ خورشیدی
ویژه فقه و حقوق اسلامی

صاحب امتیاز: دانشگاه فردوسی مشهد
مدیر مسؤول و سردبیر: دکتر سید کاظم طباطبایی
ویراستار: دکتر منصور معتمدی

هیأت تحریریه

دکتر آذرتاش آذرنوش

استاد دانشکده الهیات دانشگاه تهران

دکتر احمد باقری

دانشیار دانشکده الهیات دانشگاه تهران

دکتر احمد پاکتچی

پژوهشگر و استادیار دانشگاه امام صادق (ع)

دکتر مهدی جلیلی

استاد دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد

دکتر محمد مهدی رکنی یزدی

استاد دانشکده ادبیات دانشگاه فردوسی مشهد

دکتر مجتبی زروانی

استادیار دانشکده الهیات دانشگاه تهران

دکتر سید مهدی صانعی

استاد دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد

دکتر سید کاظم طباطبایی

دانشیار دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد

مترجم چکیده‌ها به انگلیسی: احمد رضوانی

این نشریه بر اساس رأی یکصد و بیستیمین جلسه مورخ ۷۶/۳/۱۷ کمیسیون بررسی اعتبار نشریات علمی کشور حائز شرایط دریافت درجه علمی - پژوهشی شناخته شد.

یادآوری

۱ - این فصلنامه در سال ۱۳۴۷ تحت عنوان نشریه دانشکده علوم معقول و منقول مشهد تأسیس شد و از سال ۱۳۵۱ با نام نشریه دانشکده الهیات و معارف اسلامی به حیات خود ادامه داد. در سال ۱۳۸۱ بنا به خواست وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نام مجله به مطالعات اسلامی تغییر کرد و از شماره پنجاه و هشتم با نام جدید و با فواصل زمانی منظم انتشار می‌یابد.

۲ - اهداف انتشار این فصلنامه بدین شرح است:
- ارتقای سطح دانش استادان، صاحب‌نظران، کارشناسان و علاقه‌مندان.
- معرفی دستاوردهای جدید پژوهشی و ایجاد زمینه تبادل اندیشه.

- ایجاد زمینه همکاری بیشتر میان پژوهشگران و مؤسسات علمی و پژوهشی.
- طرح مسائل علمی نو و گسترش مرزهای دانش.
- ایجاد روحیه و انگیزه تحقیق در جامعه.

۳ - مقاله‌ها بر پایه نظم الفبایی نام نویسندگان درج می‌شود.

۴ - مقالات مندرج در این نشریه، نمودار آرا و نظرات نویسندگان آنها است.

نمونه‌خوان: حسین ذکاوتی زاده
حروفچین و صفحه‌آرا: حسن هاشمی
چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشار دانشگاه فردوسی مشهد

شمارگان: ۵۰۰ نسخه
بهای این شماره: ۸۰۰۰ ریال (برای دانشجویان ۴۰۰۰ ریال)

نشانی: مشهد، میدان آزادی، پردیس دانشگاه فردوسی، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، کدپستی ۹۱۷۷۴۸۹۵۵

تلفن: ۴ - ۸۸۲۹۵۷۱ + ۰۵۱۱، نمابر: ۸۸۲۹۵۷۹ + ۰۵۱۱

نشانی اینترنتی : [http://www.um.ac.ir/](http://www.um.ac.ir/Colleges/Theology/Facilities/magazine.php)
Colleges /Theology/Facilities/magazine.php
پست الکترونیکی: fth@ferdowsi.um.ac.ir

In the Name of Allah

Table of Contents

A Study of Physician's Responsibility and Non-Responsibility	9
Ali Reza Ismailabadi	
Custom, Dynamic Element of Jurisprudence	29
Dr. Naser Sulaymani Izadi	
Principle of Duress	61
Hamideh Abdullahi Ali Bayk	
Developments of Shi'ite Jurisprudence Interacting with the Process of Innovation in Post-Revolution Iran	91
Dr. Yahya Fowzi	
Royalties in Islamic Law	123
	Dr. Sayyed Reza Musavi
An Introduction to the Relation between Jurisprudence and Law.....	167
Dr. Husayn Naseri	
Determination of Qiblah Direction by means of Sun	191
Kazim Nafisi and Ahmad Kiyasat pour	
Abstract of the papers in English language	212